

Палош Н.,
здобувач вищої освіти 210 н.г.,
Навчально-науковий інститут
поліцейської діяльності
Національна академія внутрішніх
справ
(м. Київ, Україна)

Науковий керівник:

Комісаров О. Г.,
доктор юридичних наук, професор,
заступник директора навчально-
наукового інституту поліцейської
діяльності,
Національна академія внутрішніх
справ
(м. Київ, Україна)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ ПРИ ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

Дослідження сектору безпеки і оборони потребує з'ясування ключових понять і категорій, оскільки їхнє правильне розуміння дозволяє давати цілісні теоретичні узагальнення та практичні рекомендації щодо вдосконалення функціонування відповідного правового інституту. Науковці визначають правове регулювання як основу формування стабільного правопорядку, функціонування органів і установ, здатних забезпечити захист закріплених нормами права прав та інтересів громадян і юридичних осіб. Це свідчить, що система правового регулювання є базовою складовою будь-якої держави, адже без дієвих правових механізмів неможливе впорядковане суспільне життя.

Гнучкість правового регулювання пов'язана з принципом верховенства права і проявляється у поєднанні вимог правової визначеності з потребою адаптації норм до динаміки суспільних процесів. Правове регулювання впливає на поведінку суб'єктів через юридичні засоби, закріплюючи правила у нормативно-правових актах та забезпечуючи унормованість суспільних відносин. Основні напрями регулювання включають: закріплення нових суспільних відносин (права на об'єднання, підприємництво, власність, інтелектуальну діяльність); заборону певних видів поведінки; зміну характеру суспільних відносин; стимулювання розвитку окремих сфер; сприяння виникненню нових правових інститутів.

Поняття «сектор безпеки і оборони» має багатовимірний характер. У науковій літературі його тлумачать як частину національної безпеки, військову складову або систему державних органів, що забезпечують безпеку особи,

суспільства та держави. Тлумачний словник визначає «сектор» як частину певного цілого або сфери діяльності. В державотворчій практиці термін ще не набув усталеного значення, проте надалі має отримати чітке правове визначення, яке окреслюватиме коло суб'єктів і їхні функції, без створення замкнутої системи, ізольованої від громадського контролю.

Сектор безпеки складається з трьох основних компонентів: правоохоронного (особистого), спецслужбового (національного) та військового, регулювання яких належить до сфери адміністративного права. Його правове регулювання охоплює систему нормативно-правових актів, що визначають принципи організації, повноваження, функції та механізми взаємодії органів сектору, встановлюють права, обов'язки та гарантії для суб'єктів безпеки, забороняють протиправні дії та формують ефективні механізми координації.

Основу законодавчого регулювання становить Закон України «Про національну безпеку України», який визначає сутність національної безпеки, основні загрози, засади державної політики та компетенцію органів влади. Діяльність сектору також регулюється спеціальними законами: «Про Службу безпеки України», «Про Державну прикордонну службу України», «Про Національну поліцію», «Про Збройні Сили України», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», а також підзаконними актами, постановами, наказами й розпорядженнями.

Державна політика у сфері безпеки спрямована на захист особи, суспільства, держави та довкілля, ґрунтується на принципах верховенства права, законності, підзвітності, демократичного контролю та виконання міжнародних зобов'язань. Основні завдання сектору: стратегічне планування, оборонне забезпечення, протидія тероризму та гібридним загрозам, охорона державного кордону та гарантування безпеки громадян.

Повномасштабна агресія Російської Федерації підкреслила необхідність реформування національної системи безпеки. Сучасні виклики потребують ефективної взаємодії між усіма суб'єктами сектору, узгодженості дій, оперативності прийняття рішень та злагодженості роботи. Ключове завдання — створення правових та організаційних умов для ефективного реагування на загрози, запобігання агресії та гарантування безпеки громадян.

Збройні Сили України, правоохоронні органи, спецслужби та служби цивільного захисту — основні суб'єкти, що реалізують державну політику у сфері безпеки. Ефективність системи залежить від якості законодавства, підготовки кадрів, фінансування, технічного забезпечення та координації між структурами. Україна активно взаємодіє з НАТО, ЄС та ООН для підвищення спроможності сектору безпеки, впроваджує програми професійної підготовки, модернізує ЗСУ та забезпечує інформаційну безпеку.

Серед основних проблем залишаються відсутність єдиної стратегії, недостатня узгодженість з міжнародними стандартами, слабка координація, обмежене фінансування та ресурси, низький рівень підготовки кадрів, відставання у впровадженні новітніх технологій та недостатня прозорість діяльності органів безпеки. Усунення цих недоліків потребує комплексних

реформ, нових нормативних актів, створення спеціалізованих судових інституцій та підвищення професійного рівня персоналу.

Успішним прикладом стала реформа поліції 2015 року, яка підвищила довіру громадян і ефективність правоохоронної системи. Подальший розвиток законодавства, вдосконалення контролю за діяльністю спеціальних служб та модернізація сектору безпеки є ключовими умовами зміцнення національної безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – Київ: Верховна Рада України, 1996. – 80 с.
2. Закон України «Про національну безпеку України». – Відомості Верховної Ради України, 2018, № 33, ст. 1185.
3. Закон України «Про Службу безпеки України». – Відомості Верховної Ради України, 1992, № 41, ст. 382.
4. Закон України «Про Державну прикордонну службу України». – Відомості Верховної Ради України, 2002, № 30, ст. 312.
5. Закон України «Про Національну поліцію». – Відомості Верховної Ради України, 2015, № 45, ст. 2954.
6. Закон України «Про Збройні Сили України». – Відомості Верховної Ради України, 1991, № 41, ст. 252.
7. Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу». – Відомості Верховної Ради України, 1992, № 40, ст. 335.
8. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України». – Відомості Верховної Ради України, 2021, № 43, ст. 3032.
9. Дудченко О. Національна безпека України: теорія і практика. – Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2020. – 240 с.
10. Пономарьов С. Сектор безпеки і оборони: організаційно-правові аспекти. – Харків: Право, 2019. – 180 с.
11. Огарков Н. Поняття та склад сектору безпеки України. // Юридичний журнал. – 2021. – № 4. – С. 55–64.
12. Поляков С. Демократичний контроль над сектором безпеки. – Київ: Центр політичних досліджень, 2018. – 120 с.
13. Марченко М. Правове регулювання суспільних відносин. – Київ: Юридична думка, 2017. – 200 с.
14. Цвік М. Теорія правового регулювання: підручник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 210 с.